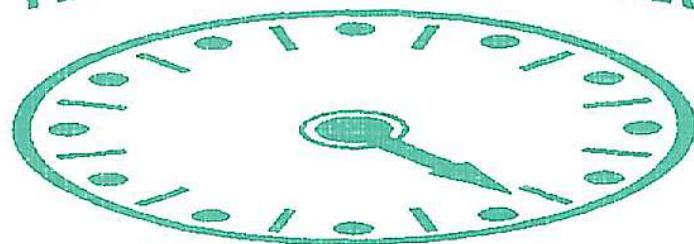

МУЛЬТИВЕРСУМ
ФІЛОСОФСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

ВИПУСК 80

2009

*І.В. Чорноморденко,
доктор філософських наук,
доцент Київського національного університету
будівництва і архітектури;*

*І.Я. Ткач,
аспірантка Київського національного університету
будівництва і архітектури*

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФУВАННЯ

Розглядаючи соціальну роботу як самостійний різновид діяльності, що утвердився в нашій державі в середині 90-х років ХХ ст., постає питання про системний підхід до розгляду соціальної роботи та соціальної інфраструктури.

На сьогодні українське суспільство має розгалужену систему надання соціальної допомоги населенню. Але існуюча система соціальних інституцій працює лише на задоволення потреб соціально незахищених верств населення. На нашу думку, існує нагальна потреба трансформації системи соціальних послуг, яка здійснюватиме діяльність, спрямовану не на боротьбу з наслідками, а на попередження соціальних негачій. Справа полягає в тому, що існує потреба в осмисленні та конкретизації самої категорії “соціальна робота”. Лише тоді в українському суспільстві зміниться погляд на соціальний захист населення та стратегія і тактика соціальної роботи.

Наявні суспільно-соціальні реалії і є предметом актуальної, на нашу думку, теми філософсько-методологічного аналізу системи поглядів на “соціальну роботу” з тим, щоб з’ясувати, яке смислове навантаження має ця категорія. Йдеться про те, що “соціальна робота”, як ми вважаємо, має бути засобом подолання негачій шляхом не надання допомоги, а трансформації сучасної моделі здійснення соціальної роботи в українському соціумі, метою якої є попередження соціальних негачій.

Що ж до змісту соціальної роботи, то в працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених існує низка визначень і підходів до її тлумачення. Зокрема, це дослідження, здійснені І.Д. Звереву,

Л.Г. Коваль, А.Й. Капською, О.І. Холостовою, М.В. Фірсовим, Т.В. Семигіною, В.І. Курбатовим та ін.

Науково-філософське дослідження онтологічних, функціональних та організаційних проблем соціальної роботи як цілісної системи, обґрунтування її методологічного базису та категорійного апарату здійснювали також провідні українські науковці В.П. Андрущенко, В.П. Бех, М.П. Лукашевич, І.І. Мигович, М.І. Михальченко, В.Б. Халамендик та зарубіжні соціологи Н.Смелсер, Г.Тард та Е.Гіденс. Проте суттєві відмінності, а то й суперечності у поглядах як названих дослідників, так і багатьох інших щодо засадничих принципів здійснення соціальної роботи дають нам підстави звертатися до філософсько-методологічного аналізу природи сутнісного змісту соціальної роботи в умовах громадянського суспільства.

Сьогодні соціальна робота є суспільним явищем, активним, невід'ємним елементом соціально-орієнтованого суспільства, що прагне до формування громадянського суспільства, сферою гуманітарної діяльності людини, а також визнаної і пошанованої в усьому світі професії, заснованої на гуманному ставленні людини до людини. Соціальну роботу здійснюють конкретні соціальні служби, агенції, які мають певну систему управління, що спирається на загальноуправлінські підходи. У сучасній довідковій літературі означення "соціальної роботи" не є вичерпним і може стати предметом дискусії [15, 417].

Водночас, управління соціальною роботою відрізняється від управління іншими організаціями, оскільки має специфічні завдання й етичні норми, що утворюють основу менеджменту соціального закладу [17, 266]. Соціальні працівники працюють у мультидисциплінарній (міжгалузевій) команді, де інші фахівці можуть мати відмінні погляди на призначення допомоги клієнтові (девіанту).

Соціальні служби являють собою організації – структурні об'єднання людей з метою досягнення ефективного результату в розв'язанні соціальної проблеми в контексті соціальної роботи. Управління (менеджмент) такими організаціями і процесом соціальної роботи є важливою сферою знань і однією з професійних ролей соціальних працівників.

Виходячи з того, що специфіка управління соціальною роботою залежить від головного призначення соціальних служб — надання допомоги людям для виходу їх із складної життєвої ситуації, управління соціальною роботою зумовлене такими чинниками:

- ідеологія та філософія соціальної роботи, які впливають на цілі соціальних служб;

- цілі соціальної політики і завдання, сформульовані у нормативно-правових документах органів державної влади і місцевого самоврядування; особливості статусу, форм власності соціальних служб, їх спеціалізацій та взаємозв'язків між ними;

- функції і професійні ролі соціальних працівників, їх взаємодія між собою та соціальною службою;

- становище клієнтів соціальної роботи як адресатів впливу та форми взаємодії між ними і соціальними працівниками.

На нашу думку, найскладнішим елементом системи соціальної роботи, що потребує осмислення і структурування, є інфраструктура соціальної роботи. Соціальна інфраструктура є потужним інструментальним засобом у наданні висококваліфікованої, адресної, диверсифікованої допомоги населенню нашої країни, яка і сама, до речі, сьогодні потерпає від економічно-фінансової кризи.

Соціальна інфраструктура не є чітко диференційованою і стабільною, вона є процесом, під час здійснення якого створюються й еволюціонують не лише умови життєдіяльності кризової людини (девіанта), а й, водночас, еволюціонують самі елементи соціальної інфраструктури для досягнення позитивного результату, задоволенняючи “еволюціонуючі потреби” клієнтів [18].

Соціальна робота на сьогодні досягла зрілого професіоналізму, має могутню наукову та практичну індустрію, в якій зайняті мільйони людей в усьому світі. Раніше термін “соціальна робота” об'єднував представників різних професій, а нині він обіймає небайдужих людей особливого фаху і наукової дисципліни, що використовує комплексний підхід і є вкрай актуальною і перспективною з огляду на проблеми соціального буття, які навіть у новому, XXI столітті повсюдно набувають пріоритетного значення у суспільному розвитку.

На нашу думку, людина як особистість, головний суб'єкт і першооснова соціального розвитку і соціальної політики самостійно

ще не здатна реалізувати свій власний потенціал, вибравши для цього сутнісні природні шляхи і способи його реалізації і тому потребує соціального захисту. Держава не може лишити напризволяще мільйони раптово зубожілих і немічних громадян, вона має здійснити соціальний захист і надавати допомогу тим, хто її потребує. Тому одним із дієвих інструментів реалізації соціальної політики держави, забезпечення суспільної стабільності і покликана соціальна робота.

Активна модернізація суспільства, що триває у світі з минулого століття, супроводжується прискоренням соціокультурного розвитку, перенасиченням інформаційного простору та темпами розвитку промислового комплексу, інформатизації життєвого середовища людей, змінами в пріоритетах системи загальнолюдських (базових) цінностей. У таких мінливих умовах процес соціалізації має дещо іншу організацію і зміст.

Певна частина молодого покоління характеризується як “покинута” наодинці із самими собою, внаслідок чого суспільство має долати різні види залежностей (наркоманія, ігроманія, надмірне перебування у віртуальній реальності, комп’ютери, діти вулиці тощо). Наявність таких девіацій доводить потребу зміни форм і змісту як процесу соціалізації, так і соціальної роботи як професії, пов’язаної з раціональною і цілеспрямованою допомогою людям на стадії не зубожіння (девіації), а соціалізації.

Соціальна робота орієнтована, насамперед, на розширення сфери соціальної взаємодії цих людей, включення їх у здорову атмосферу, залучення до суспільної діяльності в реальних умовах.

Саме поняття “соціальна робота” ввійшло у соціально-гуманітарну літературу наприкінці ХІХ ст. Це дало змогу відповісти суспільству на соціальну потребу у змістовному відображенні практичної діяльності людей, які надавали допомогу нужденним (бідним). У Великобританії з 90-х років ХІХ ст. започатковано лекційну роботу з роз’яснення та поширення знань з проведення благодійної діяльності. У 1899 р. відкрито перший Інститут підготовки соціальних працівників в Амстердамі, що зумовило появу відповідних навчальних курсів з соціальної роботи та поклало початок розвитку соціальної роботи як навчальної дисципліни [1, 11]. Одночасно у Сполучених штатах Америки вийшла книга М.Річмонд “Дружній візит до бідняків: керівництво для тих, хто

працює в благодійних організаціях”, на сторінках якої чи не вперше закладено науково обґрунтовані методи соціальної роботи [2, 77–80]. Є підстави вважати, що соціальна робота стає не лише інструментом надання допомоги, а і об’єктом наукового осмислення, і як результат започатковується формування теорії і становлення якісно нового напрямку наукових досліджень з тим, щоб змінити її орієнтацію не на надання допомоги, а на зміни у самому процесі соціалізації, які унеможливають появу та зростання девіацій.

Сенс поняття “соціальна робота” зберігся і до наших днів. Сьогодні наукова література вітчизняних та зарубіжних учених розглядає це поняття в трьох основних значеннях, а саме:

- практична професійна діяльність з надання допомоги, підтримки та здійснення соціального супроводу людей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

- навчальна дисципліна з професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи з дітьми, молоддю та сім’ями різних категорій;

- галузь наукових знань, яка базується на сукупності концепцій і теорій, досліджує принципи і закономірності, моделі та методи соціальної роботи, має свій об’єкт і предмет дослідження, систему наукових понять і категорій, сукупність методів дослідження.

Відзначимо, що аналіз смислового навантаження дефініції “соціальна робота” свідчить про відсутність узагальненого її тлумачення. Для відомого теоретика російської школи соціальної роботи О.І. Холостової, соціальна робота є інструментом реалізації державної соціальної політики, “особливий різновид діяльності, метою якої є задоволення соціально гарантованих та особистісних інтересів різних груп населення, створення умов, що сприяють відновленню чи покращенню здатності людей до соціального функціонування” [3, 5].

Відомий український вчений А.Й. Капська, яка одна з перших, з 90-х років ХХ ст. розвиває соціально-педагогічну науку та соціальну роботу, зокрема (“як засновник наукового осередку з соціальної роботи НПУ імені М.П. Драгоманова”), також дотримується такого підходу до означення соціальної роботи і вважає, що вона означає “вплив професіоналів, громадськості та соціальних

інститутів на суспільство шляхом формування і реалізації соціальної політики, спрямованої на створення сприятливих умов життєдіяльності кожної людини і сім'ї" [4, 13].

Деякі науковці ототожнюють соціальну роботу з наданням допомоги людині, яка перебуває у складних життєвих обставинах. Вони вважають, що ця "професійна діяльність пов'язана з використанням соціологічних, психологічних, педагогічних методів і прийомів для розв'язання індивідуальних та соціальних проблем" [5, 568].

У довідковій літературі, що видана в Україні, поняття "соціальна робота" тлумачать як цілеспрямовану діяльність у суспільстві через уповноважені органи (організації), спрямовану "на забезпечення належного соціального, культурного та матеріального рівня життя членів суспільства та надання допомоги різним категоріям людей" [6, 8].

Національна асоціація соціальних працівників США означає соціальну роботу і характеризує її як допомогу, як "професійну діяльність з надання допомоги індивідам, групам і спільнотам, посилення чи відновлення їх здатності до соціального функціонування та створення сприятливих соціальних умов для досягнення цих цілей" [7, 8].

Українські вчені Л.Г. Коваль і І.Д. Зверева, які одними з перших наприкінці минулого століття почали розвивати соціально-педагогічну науку та соціальну роботу ("як засновники наукового осередку з соціальної роботи КНУ імені Т.Г. Шевченка") вважають, що особливістю соціальної роботи як "професійної або волонтерської діяльності є вплив на особистість з метою надання допомоги їй у самовиявленні" [8, 12].

Російський дослідник М.В. Фірсов розширює тлумачення суті соціальної роботи, включаючи сюди не лише допомогу, а й самодопомогу та взаємодопомогу у системі соціокультурних і психологічних взаємин і взаємовідносин різних суб'єктів [9, 21].

Український науковець із соціально-політичних наук Т.В. Семигіна ("як представник наукового осередку з соціальної роботи НУ "Киево-Могилянська Академія") твердить, що соціальна робота, як і будь-який різновид діяльності, має власну історію і логіку розвитку, та відзначає, що до "соціальної роботи" часто-

густо залічують програми суспільної допомоги, традиції добродійності і волонтерства. У своїх дослідженнях Т.В. Семигіна показує наявність двох підходів (соціальна робота як благодійництво і як фахова діяльність), які певною мірою зумовлені базовим конфліктом цього фаху до визначення початку відліку історії соціальної роботи. У процесі становлення соціальної роботи конкурували різні погляди на її сутність і призначення. Дослідниця вирізняє дві моделі “соціальної роботи”:

– науково-виробнича модель, яка ґрунтується на емпіричних методах і поціновує аналіз, техніку виконання;

– гуманістично-демократична модель, яка спирається на філософські принципи і поціновує свободу вибору, здатність до особистого розвитку і права людини.

На засадах гуманістично-демократичної моделі створено міжнародні етичні стандарти соціальної роботи; домінантною парадигмою (грец. *paradeigma* – приклад, взірець) фаху стала саме наукова модель. На думку Т.В. Семигіної, відлік історії соціальної роботи потрібно вести від часу її професіоналізації.

На нашу думку, найбільш вдало визначив зміст поняття “соціальна робота” відомий український вчений, філософ, один з основоположників української школи соціальної роботи І.І. Мигович, який стверджує, що це “професійна діяльність соціальних інститутів, державних і недержавних організацій, груп та окремих індивідів, пов’язана з наданням допомоги особам чи групам людей щодо соціалізації, якщо в них за відсутності належних умов у суспільстві або через наявність особистих вад процес соціалізації ускладнюється, уповільнюється або здійснюється у зворотному напрямі (тобто, спостерігається деградація)” [7, 15]. І.І. Мигович наголошує, що соціальна робота має базуватися на таких стрижневих поняттях, як “соціальне” і “соціалізація”; ми доповнюємо це ще й поняттям “самореалізація”.

Здійснивши аналіз різних визначень поняття “соціальна робота” на сучасному етапі розвитку можна твердити, що існує три підходи до її тлумачення. У першому підході соціальна робота розглядається як інструмент реалізації державної соціальної політики. У другому – характеризується акцентуванням на допомозі населенню у кризових або складних життєвих обставинах. А за

третім підходом сутність соціальної роботи зводиться до надання соціальних послуг. Єдине, на нашу думку, у чому збігаються погляди різних авторів – це визначення соціальної роботи як різновиду діяльності; вважається, що вона повинна бути “професійною” та “практичною” і соціально необхідною. В інших характеристиках цієї діяльності, зокрема щодо визначення мети, суб’єкта, об’єкта соціальної роботи, підходи різняться. Але, основним завданням соціальної роботи як різновиду суспільної діяльності є поліпшення не лише соціального самопочуття людини, вдосконалення умов її життя, але забезпечення відповідного соціального функціонування, гармонізація системи відносин у сім’ї, колективі, суспільстві у цілому.

Як бачимо, у названих означеннях соціальна робота має, по-суті, оптимізувати обставини здійснення суб’єктивної ролі людей, які тимчасово потрапили в складні життєві обставини, в усіх сферах діяльності, створювати необхідні умови для освоєння і здійснення ними соціальних ролей у суспільстві. Соціальна робота багато в чому “перебирає” на себе функції низки соціальних інститутів суспільства – освіти, виховання, культури, політики, сім’ї тощо, які забезпечують умови для успішної соціалізації індивіда в усіх сферах суспільства [10, 686–689]. Але ідея про зв’язок соціальної роботи з процесом соціалізації людини не викликає сумніву і заслуговує на подальше розроблення, вдосконалення та розвиток.

Розглядаючи соціальну роботу як допомогу, зарубіжні дослідники, зокрема науковці австрійської академії соціальної роботи, пропонують розглядати її як специфічну форму допомоги з боку суспільства у вирішенні соціальних потреб і конфліктів, викликаних індивідуальними або соціальними причинами, розв’язати які люди самостійно не можуть. Тут йдеться про вплив на здатність до соціального функціонування з метою її відродження чи посилення. Соціальна допомога покликана надати можливість кожній людині активізувати власні ресурси (зусилля) у складних життєвих ситуаціях. Деякі автори вважають, що самопомога, розвиток власних ресурсів, притаманних індивіду, групі, спільноті, значною мірою визначають сутність соціальної роботи [11, 123].

На думку американського соціолога Н.Смелсера, одного з патріархів сучасної американської соціології і автора піонерських

праць з економічної соціології, теорії колективної поведінки та теорії соціальних змін [16, 930], “соціальна допомога, спрямована на здійснення, посилення та відродження соціальних функцій індивіда чи групи, є важливою характеристикою соціальної роботи, в такому контексті соціальна робота бере на себе функцію допомоги у здійсненні процесу соціалізації, спрямований на підготовку людини до реалізації нею соціальних функцій у широкому сенсі різноманітних сфер соціального життя” [12, 94–96].

Таким чином, узагальнюючи розглянуті аспекти розуміння поняття “соціальна робота”, можна звернутися до ширших, базових понять і категорій, якими є поняття “соціалізація” та ще більш узагальнене поняття – категорія “соціальне”. На нашу думку, суть останнього слід розглянути докладніше.

“Соціальне” з латинської “*societas*” означає спільний, “*socialis*” – суспільне. Враховуючи таку всеосяжність, універсальність слова “соціальне” існують розбіжності в його тлумаченні та розумінні.

По-перше, поняття “соціальне” вживається у значенні “суспільний”, тобто такий, що відрізняється від біологічних, природних явищ і процесів і охоплює життєдіяльність людського суспільства в цілому, розуміється як соціальне.

По-друге, це поняття відображає становище і роль людини у суспільстві (соціумі) і виражається у відношеннях взаємозв’язку, взаємодії різних груп, які можна диференціювати, розділити за певними ознаками (взаємовідношення класів, націй, поколінь, груп тощо). При спілкуванні, взаємодії тієї чи іншої групи формуються соціальні якості кожної людини, які визначають, пояснюють її поведінку в соціумі.

По-третє, виокремлює відносини нерівності між людьми. Суспільство розпадається на класи, верстви, групи, що різняться між собою характером власності, її розміром, рівнем освіти, кваліфікацією, обсягом влади, престижем тощо. Також потрібно враховувати й особливості кожної людини зокрема – талановиті і не дуже, працездатні і непрацездатні, активні і пасивні тощо.

По-четверте, термін “соціальне” охоплює сукупність проблем людського життя – стосунки між індивідами та різними групами, стан довкілля, умови побуту, праці, відпочинку, забезпечення

матеріальними і духовними благами, специфічні проблеми дітей, молоді, сімей, людей похилого віку тощо. Ми акцентуємо увагу на соціально-економічних, соціально-політичних, соціокультурних відносинах, проблемах, процесах. Соціальні процеси можуть стосуватися всього людства, окремого суспільства, його конкретних сфер тощо.

Таким чином, соціальне з огляду на тему нашого дослідження – це особливий аспект суспільних відносин, що виникає в процесі спільної діяльності індивідів і соціальних груп у конкретно-історичних умовах та виявляється у ставленні одне до одного, до свого стану в суспільстві, до процесів і явищ суспільного життя.

У процесі взаємодії з урахуванням очікувань, дотримуючись визначених норм і правил, індивіди впливають одне на одного, сприяють інтеграції тих чи тих якостей суспільних відносин. Тобто соціальне виникає в процесі взаємодії людей і виявляється в різному ставленні індивідів і груп до процесів та явищ суспільного життя.

Головне покликання соціальної роботи полягає в тому, щоб “допомагати” людям, які цього потребують, адаптуватися до навколишніх умов, механізмів і добиватися повноцінного життя у суспільстві.

У такому контексті соціальна робота спирається на споріднену категорію – “соціалізація”, що також походить від лат. *socialis* – суспільний.

Поняття “соціалізація” активніше використовується як наукова категорія і розглядається у філософії, соціології, психології, політології, педагогіці тощо. Це поняття з’явилося наприкінці ХІХ ст. в американській і французькій соціології та пов’язане з іменами американського соціолога Е.Гіденса (1855–1931) і французького соціолога Г.Тарда (1843–1904).

Г.Тард порівнював суспільство з мозком і основним його елементом вважав свідомість окремої людини. У центрі його уваги – становлення нашого “Я” до інших “Я”, їх невпинний (хоча часто-густо непомітний) взаємовплив. “У цій дії одного духу на інший і слід вбачати і елементарний факт, з якого випливає все соціальне життя, хоча соціальна дійсність і виходить далеко за межі розумового світу..” [13, VI]. Основним механізмом такої взаємодії (соціалізації) розглядається як наслідування, регульоване суспільством через

соціальні інститути – систему освіти й виховання, сім'ю, громадську думку тощо.

Суспільство підтримує своє існування як цілісність, забезпечує розуміння індивідами своїх соціальних функцій та створює умови для успішної їх реалізації.

Слід звернути увагу ще на один аспект розуміння соціальної роботи, який базується на досягненні й забезпеченні соціальної справедливості [14, 5].

На нашу думку, головною метою здійснення соціальної роботи є формування філософії та, на її основі, – стратегії розвитку і здійснення соціальної роботи, спрямованої не на надання допомоги девіантам (робота з наслідками), а на профілактичні заходи щодо унеможливлення зростання соціальних девіацій (усунення причин).

Вважаємо, що сутнісним елементом соціальної інфраструктури є не своєчасність, не якісність, не професійність, не конфіденційність, але з'ясування, аналіз, унеможливлення зростання кількості, розмаїтості соціальних негачій. Саме на цій основі має логічно вибудовуватись стратегічна мета розбудови громадянського суспільства з таким економічним потенціалом і відповідним йому рівнем духовності, за наявності яких кількість соціальних девіацій зменшуватиметься, що зумовить і мінімізацію надання соціальної допомоги, а значить і зведення до мінімуму кількість організацій, що здійснюють соціальну роботу, а разом із ним істотно зменшиться і кількість витрат.

Саме тому є актуальною цілеспрямована наукова робота з розроблення теорії соціалізації особистості, наукових основ соціальної роботи і концептуальних засад підготовки соціального педагога з новим світоглядом і новою стратегією здійснення соціальної роботи.

Отже, як ми з'ясували, єдине, в чому збігаються точки зору різних авторів – це означення соціальної роботи як різновиду діяльності, яка має бути “професійною” і “практичною”. Щодо інших характеристик цієї діяльності (мета, суб'єкт, об'єкт), то підходи різняться. Ми вважаємо, що основним завданням соціальної роботи як різновиду суспільної діяльності є не лише поліпшення соціального самопочуття людини, вдосконалення умов її життя і забезпечення відповідного соціального функціонування, а й зміни

пріоритетів здійснення соціальної роботи, трансформації її інфраструктури, що забезпечить інший рівень соціалізації, в якому кількість девіацій буде мінімізована.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теория и методика социальной работы: В 2-х тт. – М., 1994. – Т. 1.
2. Колков В.В. Основоположники социальной работы за рубежом. Мэри Элен Ричмонд (1861–1928) // Российская энциклопедия социальной работы: В 2-х тт. – М., 1997. – Т. 2.
3. Социальная работа: теория и практика. – М., 2001.
4. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. – К., 2001.
5. Социальная работа. – Ростов н/Дону, 1998
6. Словник-довідник для соціальних педагогів та працівників. – К., 2000.
7. Мигович І.І., Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи. – К., 2002.
8. Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлсбик С.Р. Соціальна педагогіка. – К., 1997.
9. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы. – М., 2001.
10. Энциклопический социологический словарь. – М., 1995.
11. Колков В.В. Системный подход в преподавании теории социальной работы // Системный подход в социальной работе: Методологический семинар. – М., 1997.
12. Смелсер Н. Социология. – М., 1998.
13. Гард Г. Социальные этюды. – СПб., 1902.
14. Соціальна робота в Україні: перші кроки. – К., 2000.
15. Андрущенко В.П., Бех В.П., Лукашевич М.П., Толстоухова С.В. та ін. Соціальна робота. – К., 2002.
16. Социология. – Мн., 2003.
17. Вступ до соціальної роботи. – К., 2005.
18. Халамендик В.Б. Інфраструктура соціальної роботи: теоретико-методологічних аналіз. – Запоріжжя, 2006.

Чорноморденко І.В., Ткач І.Я. Соціальна робота як об'єкт філософування.

Стаття присвячена систематизації поглядів в означенні "соціальної роботи" в Україні, пошуку шляхів трансформації сучасної моделі здійснення соціальної роботи в українському соціумі та аналізу її інфраструктури.

Ключові слова: соціальна робота, соціальна інфраструктура, трансформація соціальної роботи, негачія, соціальне, соціалізація, самореалізація, соціум, кризова людина, клієнт, девіант.

Чорноморденко И.В., Ткач И.Я. Социальная работа как объект философствования.

Статья посвящается систематизации взглядов относительно определения "социальной работы" в Украине, поисков путей трансформации современной модели осуществления социальной работы в украинском обществе, а также анализу её инфраструктуры.

Ключевые слова: социальная работа, социальная инфраструктура, трансформация социальной работы, негация, социальное, социализация, самореализация, социум, кризовый человек, клиент, девиант.

Chornomordenko I., Tkach I. Social work as object of philosophizing.

The article is devoted to systematization of approaches concerning determination of "social work" in Ukraine, searches ways of transformation of modern model realization of social work in Ukrainian society and to analysis of its infrastructure.

Key words: social work, social infrastructure, transformation of social work, social negatives, social, socialization, self-realization, society, crisis man, client, deviant.